

Већу Интердисциплинарних докторских студија

Универзитет уметности у Београду

Косанчићев венац 29/11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

„С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“

кандидаткиње

Бојане Кнежевић

Веће интердисциплинарних докторских студија Универзитета уметности у Београду на седници одржаној 12. октобра 2017. Године, донело је одлуку о образовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког рада кандидаткиње Бојане Кнежевић, студенткиње на Интердисциплинарним докторским студијама Дигитална уметност, под насловом „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“.

На основу увида у реализован уметнички део пројекта и поднети писани материјал комисија у саставу:

др ум. Александар Давић, ред.проф. Академије уметности у Новом Саду, ментор

др ум. Иван Правдић, ванр.проф. Академије уметности у Новом Саду, коментор

др ум. Зоран Годоровић, ванр.проф. Факултета ликовних уметности

др Ирина Суботић, професор емеритус

мр Растко Ћирић, ред.проф. Факултета примењених уметности

закључила је да кандидаткиња може да приступи одбрани свог докторског уметничког пројекта.

1. Биографија кандидаткиње

Кандидаткиња Бојана Кнежевић, рођена је 1983. године у Новом Саду, Основне и мастер студије завршила је на Академији уметности у Новом Саду, на студијском програму Нови ликовни медији, а 2011. године уписује докторске уметничке студије на Универзитету

уметности у Београду, на студијском програму Дигитална уметност.

Бојана Кнежевић је интердисциплинарна уметница, активна у домену (делегираног) перформанса, видео уметности и кратког филма, аудио-визуелне инсталације и звучне уметности. Њени ангажовани партиципативни уметнички пројекти фокусирани су на позицију појединца/ке у савременом друштву, а посебно на скрајнуте (или скривене) сцене и друштвене тематике и гласове „ућутканих”. Тако се и докторски уметнички пројекат „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)” надовезује на њено досадашње уметничко истраживање, комбинујући разноврсне идентитетске микрополитике и (рециклиране) културне и медијске садржаје са специфичним контекстуалним окружењима, која бивају препозната као погодне платформе за дијалог о постављеним конструкцијама, одн. конструисаним ситуацијама. Методолошки везана за праксе перформанса и хепенинга, неретко прибегава креацији и/или приказивању својеврсних идентитетских хибрида, који имају за циљ да потенцирају проблематику односа супротстављених елемената. Овај приступ видљив је већ у неким њеним првим радовима, као што су перформанс *Катарина Медичи и њена пица* (2006), видео *A Man with a Rope (Mr. Despondent)* (2007/2008), перформанс и инсталација *Fluffy New Media Artist* (2009) и др., а касније кулминира у серији радова *Psychedelic Princess 1, 2 и 3* (2010, 2012, 2013), 11-каналној видео инсталацији *Look at You!* (2011), али и кратким документарним филмовима *Савршени мушкарац* (2012) и *Београд – живот или смрт* (2014).

До сада је реализовала четири самосталне изложбе у Новом Саду (СУЛУВ, 2010; Арт Клиника, 2011), Београду (У10, 2016) и Бечу (*Kulturogerie*, 2017), а своје радове је представила на бројним групним изложбама, презентацијама и фестивалима у земљи и иностранству (Швајцарска, Аустрија, Велика Британија, Немачка, Италија, Португал, САД, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна). Нека од значајнијих учешћа су презентација радова на студијском програму Постконцептуалне уметничке праксе, Академије ликовних уметности у Бечу (2017); 8. Тријенале савремене уметности Словеније – У3, Модерна галерија, Љубљана, Словенија (2016); 21. интернационални фестивал савремене уметности - Место Женск, изложба Зиг Заг, Шкуц галерија, Љубљана, Словенија (2015); Конфликти, провокације, релације, изазови, стрепње, енергије, одлучности – Уметност у проширеном пољу – Поглед на уметничку сцену Војводине 1995-

2014, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад (2015); 7. Интернационални филмски фестивал *Cinema City*, МСУВ, Нови Сад (2014); 61. Београдски фестивал документарног и краткометражног филма – Кратки метар, Дом омладине Београда (2014); *Crazygoat Promotions*, Универзитет *Central Lancashire*, Престон, Велика Британија (2013); СИТУАЦИЈЕ. Инсталације у Војводини, МСУВ, Нови Сад (2013); 16. интернационални видео фестивал – Видеомедеја, студио М, Нови Сад (2012); 40. Новосадски салон „Енергија плус”, МСУВ, Нови Сад (2011); БЕЛЕФ, Беоизлог КЦБ, Београд (2010); 38. Новосадски салон „Микро маневар”, Галерија ликовне уметности Поклон збирка Рајка Мамузића, Нови Сад (2009); „Млади 2009”, Уметничка галерија Надежда Петровић, Чачак (2009) и изложба *Wunderland, Château de Rue*, Швајцарска (2008). Стипендисткиња је програма подршке женском активизму ”Огледало”, Реконструкције женски фонд, Београд (2013), Фонда за младе таленте Републике Србије, Министарства омладине и спорта (2009/10) и *Eurobank EFG* стипендије за 100 најбољих студената државних универзитета у Србији (2008/09). Учесница је уметничких резиденција *DAL - Danube Art Lab, Documenta*, Регензбург, Немачка (2017); *KulturKontakt Austria*, Беч, Аустрија (2017); *Multimadeira*, Фуншал, Португал (2015/16); *Wunderland, Château de Rue*, Швајцарска (2008); *Outside project*, Фиренца, Италија (2006).

2014. године реализовала је тромесечни интерншип у студију *Zimoun* у Берну, Швајцарска, а школске године 2013/14, завршила је једногодишњи додипломски програм Центра за женске студије, на Факлутету политичких наука у Београду.

Од 2013. године, суоснивачица је организације Фемкање и коауторка истоимене радио емисије/подкаста и уметничког и медијског пројекта, посвећеног савременој уметности, култури и феминизму у Србији, Региону и Европи.

Од 2006. године активна је у пољу звучне уметности и ауторка дугорочног пројекта *BOASZ* (раније *BOAS* и *Хор 13 Бојана*), који је представила на бројним концертима и радионицама у земљи и иностранству.

2. Детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“ ослања се и надовезује на искуства различитих авангардних и неоавангардних покрета, који су се у својим активностима служили антиуметничким

стратегијама тежећи брисању јасних граница између уметности и живота, те су на тај начин проблематизовали различите сегменте друштвене реалности, а пре свега систем уметности. Бојана Кнежевић истражује положај уметника и уметничког дела у актуелној друштвеној ситуацији ширећи границе простора за уметничку активност, релативизујући односе који владају између уметника, уметничког дела и публике. Ако је потребно посебно нагласити и издвојити најважније утицаје на њен рад, онда је то без сумње пракса концептуалне уметности и њено одбацивање уметничког дела као превасходног предмета интересовања уметности и инсистирање на доминацији идеје, док је коришћење провокативних акција свакако у вези са акцијама екстремног крила летриста, као и провокацијама надреалиста и дадаиста. Поред тога докторски уметнички пројекат Бојане Кнежевић се ослања и на идеју отвореног уметничког дела, као и на теорију и праксу партиципативне уметности и колективизма, а нит која се провлачи и спаја све фазе практичног дела рада је виртуелни уметнички идентитет „Слатка Концептуална Уметница“. И теоријски и практични део рада су ваљано и детаљно истражени, развијени и методолошки тј. уметнички артикулисани у докторски уметнички пројекат „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“.

Практични део уметничко-истраживачког пројекта „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“ је партиципативни процесуални уметнички рад који подразумева грађење виртуелног уметничког идентитета „Слатка Концептуална Уметница“ кроз активну online интеракцију са посматрачима/конзументима/сучесницима. Ниједна од седам фаза пројекта који се одвијао током четири године не би могла бити заокружена без употребе дигиталних комуникацијских технологија и та чињеница, без обзира на то што се пројекат у великој мери ослања на искуства и праксе из преддигиталног доба, смешта рад у поље дигиталних уметности.

Прва фаза пројекта под насловом „Слатка Концептуална Уметница тражи посао!“ иницирана је огласом са истоименом текстуалном поруком одштампаном на ружичастом папиру уз имејл адресу. Оглас је постављен на уобичајена места као што су аутобуске станице, бандере и слично. Ова провокација, формулисана као перформативни исказ у виду текста, је веома брзо изазвала реакцију и почела је да функционише као отворена дијалогска и проблемска платформа у коју се уписују нова значења и идентитети. Самоиронични гест ауторке која овом експерименту приступа са позиције независне уметнице, феминисткиње и новинарке је реакција на позицију ауторки на балканској, али и глобалној уметничкој сцени. Прва фаза кулминира презентовањем документације добијене online комуникацијом са учесницима/конзументима на групној изложби у Музеју савремене уметности Војводине и креирањем новог јавног позива „Слатка Концептуална Уметница тражи уметничке радове“ чиме почиње и друга фаза пројекта коју карактерише процес прикупљања уметничких радова на основу поменутог јавног позива.

Ова фаза је реализована уз сарадњу са часописом ELLE и за њу је карактеристична и комуникација са учесницима који сарађују на креирању групног идентитета „Слатка

Концептуална Уметница“. Кокетирање са корпоративном естетиком је подржано програмом промоције „Буди и ти Слатка Концептуална Уметница“. Креирају се банери у сарадњи са магазином ELLE који се објављују на њиховом званичном сајту и креира се логотип СУ, корпоративни видео и гифови који ће се даље користити у свим наредним промоцијама овог виртуелног, али сада и групног уметничког идентитета. Друга фаза се завршава Великом самосталном изложбом Слатке Концептуалне Уметнице у уметничком простору У10 под паролом „Слатка Концептуална Уметница тражи подршку“ што је уједно и почетак треће фазе пројекта. На изложби су у форми мултимедијалне инсталације приказани сви дотадашњи процеси и фазе изградње виртуелног уметничког идентитета „Слатка Концептуална Уметница“. У циљу боље прегледности континуитета пројекта између појединих зидова биле су постављене полутранспарентне фолије, чиме је унапред одређена путања посетилаца. Централни простор галерије био је намењен промо кампањи „Буди и ти Слатка Концептуална Уметница / Слатка Концептуална Уметница тражи подршку“. Ту су пројектоване промотивне анимације, а на једном од зидова су били залепљени велики стикери са поменутим слоганом, логотипом, имејл адресом, изложене су промо мајице, а постављен је и сто са промотивним материјалима намењеним регрутацији нових Слатких Концептуалних Уметница. У осталим просторијама су на различитим екранима презентовани радови тринаест учесница пројекта, као и комплетна документација прве фазе пројекта праћена компјутерски синтетизованим аудио драматизоване преписке са конзументима почетне фазе пројекта који се могао чути и у осталим просторијама галерије. О отварању изложбе снимљен је и кратки документарни филм који је доступан на адреси <https://vimeo.com/234196307>.

У оквиру изложбе реализована је и четврта фаза пројекта у виду панел дискусије „Слатка Концептуална Уметница тражи разумевање“ коју су модерирани Владимир Бјеличић, историчар уметности и кустос, те Марија Ратковић, теоретичарка уметности, а гошће панела су биле др Ирина Суботић, историчарка уметности и Милица Пекић, историчарка уметности и кустоскиња. Овај догађај представља надградњу интерпретације пројекта, а учешће етаблираних историчарки уметности, теоретичара и кустоса доприноси историјској и теоријској контекстуализацији пројекта и позиционирању Слатке Концептуалне Уметнице на савременој уметничкој сцени, односно унутар система уметности.

Пета и шеста фаза пројекта се одигравају у Бечу и проблематизују однос Западне и Источне Европе из перспективе балканске уметнице која долази са простора бивше Југославије. „Слатка Концептуална Уметница“ у издању прилагођеном немачком говорном подручју „Süße Konzeptkünstlerin“ објављује тројезичне јавне позиве у којима тражи видео материјале, како би креирала свој видео есеј о Бечу „Süße Konzeptkünstlerin sucht Videos in Wien“. Текст који користи како би описала своју уметничку и друштвену позицију својеврсна је интерпретација бројних текстова које срећемо у представљањима балканских уметника у земљама Западне Европе, нарочито деведесетих година XX века. На конкурс су стигла четири видеа и ти материјали су доступни на адреси

<https://vimeo.com/238052885>. У фази шест балканска „Слатка Концептуална Уметница“ трансформише се у аустријску „Süße Konzeptkünstlerin“ која се представља аустријској јавности у уметничком простору Kulturdrogerie у Бечу у марту 2017. године. У седмој фази пројекта „Слатка Концептуална Уметница“ почиње да функционише као тројезична веб платформа www.sweetconceptualartist.com. Сајт је замишљен као официјелна презентација „Слатке Концептуалне Уметнице“ (Süße Konzeptkünstlerin, Sweet Conceptual Artist) и њених прошлих и будућих активности.

Писани део пројекта је подељен на теоријски оквир и анализу практичног рада. Теоријски оквир обухвата поглавља посвећена антиуметности, колективним и партиципативним уметничким праксама, те извођењу идентитета у савременој уметности. У овом делу писаног рада Бојана Кнежевић веома компетентно и изузетно прецизно лоцира она искуства пре свега уметности XX века, која јој могу послужити као сигуран теоријски ослонац за сопствени истраживачки пројекат. Пошто је од самог почетка свог пројекта свесна да ће се служити антиуметничким стратегијама и њен теоријски оквир је изузетно занимљива рекапитулација развитка антиуметничких стратегија и прогресивних иступа у поимању уметности, служећи се при том компаративном анализом различитих појава, покрета, стратегија, тенденција и ситуација. Припремајући терен за практични део пројекта Бојана Кнежевић проналази паралеле у теорији и пракси готово свих авангардних и неоавангардних покрета, од руске авангарде и даде, преко концептуалне и пост-концептуалне уметности, у стратегијама летриста и ситуационистичке интернационале и разноврсних пројеката партиципативне и новомедијске уметности, до net.art-а и прогресивних стремљења у домену дигиталне уметности. Анализа практичног дела рада веома исцрпно образлаже све фазе практичног рада и све метаморфозе кроз које виртуелни уметнички идентитет при том пролази. Свака нова фаза је ново поглавље развоја кроз који пролази виртуелни уметнички идентитет „Слатка Концептуална Уметница“ – од дематеријализованог уметничког објекта у форми исказа који кроз интеракцију са учесницима отвара пут креацији групног идентитета до његове коначне реализације у форми интерактивне мултимедијалне инсталације и веб платформе.

3. Оцена остварених резултата

Пројекат „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“ у свим својим фазама развоја увек изнова отвара питање друштвене функције и значења уметничког дела. Служећи се аутоиронијом Бојана Кнежевић акцентује кључне слабе тачке савременог неолибералног система друштвене размене, а како сваку нову фазу у развоју виртуелног уметничког идентитета прати и одговарајућа мутација идентитета, то пројекту омогућава покретање новог дијалога са новом темом и са новим саговорницима. „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“ је процесуални уметничко-истраживачки пројекат који подразумева експериментални приступ и укључује методе апропријације, самопрокламације, конструисане ситуације, партиципације и манипулације. У питању је успешно реализована партиципативна

дијалoшка платформа, која се базира на отвореним позивима за комуникацију, те интерпретацији конструисаних ситуација које се најпре манифестују у форми текста. Документација овако покренутих процеса, било да је у питању текст, дигитална фотографија, илустрација, дигитална слика, дигитални видео, анимација или аудио, користи се као материјал у креирању својеврсних интерактивних дигиталних архива, у којима свака фаза заузима своје место унутар ширег политичког, социолошког и културалног контекста.

4. Критички осврт референта

Кандидаткиња Бојана Кнежевић сваку нову фазу свог пројекта виртуелног уметничког идентитета започиње презентацијом јавног позива од чијег карактера и конкретног начина реализације зависи и циљна група, односно друштвени слој са којим посредством виртуелног идентитета покушава да оствари дијалог и креативну сарадњу. Елементи перформативности су изузетно изражени у овом пројекту и испољавају се најпре у објавама, а затим у координацији дијалoшких и других процеса које објаве иницирају, те различитим извођењима учесника, посматрача, медија, представника институција и актера на промотивним и другим догађајима. У периоду дијалoга са учесницима улога ауторке пројекта је пре свега медијаторска и иако је заправо аутор слогана и графика којима се појава „Слатке Концептуалне Уметнице“ манифестује, како у физичком тако и у виртуелном свету, Бојана Кнежевић свесно и веома доследно одваја свој идентитет у реалном свету од идентитета „Слатке Концептуалне Уметнице“ у свим њеним појавним облицима. Другачији приступ би компромитовао идеју пројекта, а идентификација реалне особе са виртуелним идентитетом би ограничила могућност поигравања са виртуелним идентитетом или га чак потпуно обесмислила. Ауторка вешто користи дигиталне комуникације као полупропусни филтер који јој омогућава да у својству менаџера контролише и усмерава пројекат, истовремено спречавајући сваку могућност идентификације виртуелног идентитета са сопственом особом. Развој пројекта у току четири године његовог трајања на ироничан начин представља колико имагинарну толико и реалну „success story“. Од „Слатке Концептуалне Уметнице“ која у невеселој атмосфери балканске земље у транзицији очајнички тражи посао и при том добија прегршт непристојних понуда, преко протежеа елитног међународног модног часописа и „лица“ кампање које треба да послужи као узор десетинама нових „Слатких Концептуалних Уметница“, све до успешне међународне каријере и трансформације у западноевропску „Слатку Концептуалну Уметницу“. Овај пројекат може бити посматран и кроз призму ангажоване уметности, а управо његова флуидност и могућност безбројних метаморфоза му и у том смислу готово гарантује дуговечност и потенцијал да увек буде актуелан.

5. Закључак комисије

Кандидаткиња Бојана Кнежевић је у свом докторском уметничком пројекту „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“ успешно креирала

виртуелни уметнички идентитет који је остварио креативну сарадњу и комуникацију са различитим слојевима друштва, како у земљи тако и у иностранству. Кандидаткиња је успешно комбиновала искуства авангардне и неоавангардне уметности XX века са искуством дигиталних уметности стварајући сложено уметничко дело које се на различите начине манифестује у реалном и виртуелном свету.

Имајући све наведено у виду Комисија предлаже Већу Универзитета уметности да кандидаткињи Бојани Кнежевић одобри одбрану докторског уметничког пројекта „С.У. (Виртуелни уметнички идентитет и његови реални учинци у култури)“.

У Београду, 1.11.2017.

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта:

др ум. Александар Давић, ред.проф. Академије уметности у Новом Саду

др ум. Иван Правдић, ванр.проф. Академије уметности у Новом Саду

др ум. Зоран Годоровић, ванр.проф. Факултета ликовних уметности

др Ирина Суботић, професор емеритус

мр Растко Ђирић, ред.проф. Факултета примењених уметности